

супутникових знімків для забезпечення комплексного підходу до моніторингу земельних ресурсів. Інтеграція різних видів даних дозволить отримувати більш повну та достовірну інформацію про стан земельних угідь, підвищуючи ефективність управлінських рішень.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що використання БПЛА відкриває нові економічні можливості в галузі моніторингу та картографування земельних ресурсів завдяки значному скороченню витрат, високій оперативності та якості отриманих даних. Це сприяє раціональному землекористуванню, підвищенню продуктивності сільського господарства та забезпеченню продовольчої безпеки країни. Оптимальне поєднання даних з БПЛА та інших джерел дистанційного зондування дозволить створити потужну інформаційно-аналітичну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері земельних відносин на всіх рівнях.

Перелік використаних джерел:

1. Singhal G., Bansod B., Mathew L. Unmanned aerial vehicle classification applications and challenges: A review // Preprints. 2018. 2018110601

УДК 658.1

Зарічна Надія

кандидат економічних наук

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Тернопіль, Україна

Nadiia Zarichna

PhD (Economics)

Associate Professor of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

Ведення військового стану та нові економічні виклики дали поштовх до популяризації в Україні жіночого підприємництва і формування активного суб'єкта суспільно-економічних відносин – жінки-підприємці. За дослідженнями McKinsey, просування гендерної рівності між чоловіками та жінками може дати світовій економіці додатково 12 трлн дол США до 2025 року. За індексом гендерного розриву в дослідженні Global Gender Gap від Всесвітнього економічного форуму у 2022 році Україна опинилася на 81 місці серед 162 країн та територій. За рік країна опустилася на вісім позицій. Економісти оцінили гендерний розрив в Україні у 70,7%, коли середній світовий показник складає 68,1% [1]. Незважаючи на кризові явища в економіці України, повномасштабну війну жіноче підприємництво стабільно розвивається, набуває великих масштабів, адже є більш креативним, сталим та клієнтоорієнтованим, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Питаннями формування засад становлення жіночого підприємництва, обґрунтуванням причин необхідності сприяння розвитку даного напрямку займалися відомі дослідники й економісти, серед яких Г. Андрощук, В. Гесць, Я. Жаліло, Н. Краус, К. Краус, О. Криворучко, Г. Поченчук, проте не достатньо дослідженими залишаються особливості становлення жіночого підприємництва саме в умовах воєнного стану, а також аналіз актуальних на сьогодні програм підтримки жінок у вітчизняному бізнесі.

Як свідчать результати дослідження «Потреби і проблеми українських підприємців в умовах повномасштабної війни» близько 74 % опитаних започаткували власну справу у пошуках можливостей самореалізації та фінансової незалежності. Велика війна змінила гендерний розподіл підприємців в Україні, за підсумками 2023 року – кожен другий ФОП

відкрили жінки, їх частка від зареєстрованих ФОПів склала 51 % або 18776 (у 2022 р. – 48% або 93 000) [2].

В рамках проєкту Дія.Бізнес було започатковано програми з підтримки розвитку жіночого підприємництва, а саме: акселераційна програма «Відважна», «Власне», «Початок» та освітньо-грантова програма «Міцність». Аналізуючи галузі бізнесів, які започаткували жінки-підприємці, то серед них переважає сфера надання послуг (б'юті-індустрія, здоров'я та краса, психологія, організація дозвілля) – 32%, у виробництві та роздрібній торгівлі задіяно по 17% усіх зареєстрованих. У сфері надання освітніх послуг, мова йде про галузь вивчення іноземних мов, особистісного та творчого розвитку, то тут себе знайшла кожна десята з опитаних. Що ж стосується фінансування бізнесу, то 56% респондентів вклали власні заощадження, здебільшого через не знання процедури отримання грантових коштів [3].

Унаслідок повномасштабного вторгнення бізнеси українських підприємниць зазнали нових випробувань: кожна четверта жінка призупинила свою діяльність, або взагалі згорнула бізнес внаслідок скорочення клієнтської бази, обсягів виробництва, екстремальних умов роботи («під обстрілами», через відключення електроенергії, нестачу комплектуючих).

Окрім проблем пов'язаних з війною, підприємці виділяють ряд інших, а саме:

- вплив економічної кризи та пандемії COVID-19 на національну економічну систему (ріст цін, низька купівельна спроможність населення, нестабільність національної валюти);
- недосконалість законодавчої бази (часті зміни в податковій системі);
- технічні фокапи (відключення електроенергії, зникнення Інтернету, мобільного покриття);
- конкуренція та корупція;
- проблеми із залученням додаткового фінансування;
- трудові ресурси (мобілізація та виїзд кваліфікованого персоналу за кордон) та ін.

Водночас, важливо зазначити, що для частини підприємливих жінок ведення воєнного стану відкрило нові можливості розвитку їх бізнесу, а саме: розширення масштабів, переформатування (зміна виду діяльності), переведення бізнесу на засади електронної комерції, релокація в більш безпечні регіони України та експансія на нові ринки збуту (переважно країн Європи).

З метою стимулювання жіночого підприємництва, його підтримки та подальшого розвитку в Україні реалізується Проєкт UWE_Hub, який діє у межах програми “Мріємо та діємо”, що впроваджується за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та виконується IREX у партнерстві з Будуємо Україну Разом (БУР), Центром “Розвиток корпоративної соціальної відповідальності” (CSR Ukraine), Making Cents International (MCI), Міжнародним республіканським інститутом (IRI) та Zinc Network. Цей проєкт об'єднує жінок, які зацікавлені у розвитку власного бізнесу і стейкхолдерів, які готові підтримувати вже існуючий бізнес підприємниць.

Підсумовуючи проведене дослідження, варто виділити основні напрямки з підтримки і розвитку жіночого підприємництва в Україні:

1. Розробка та впровадження навчальних програм, які відповідатимуть запитам підприємниць та формуватимуть у них конкретні навички;
2. Проведення мотиваційних тренінгів для обміну досвідом, поширення знань, менторська підтримка.
3. Доступ до пільгових кредитів, венчурного фінансування, грантових міжнародних програм.
4. Участь в тендерних закупівлях (виконання частини роботи великих компаній).
5. Удосконалення інфраструктури інформаційного супроводу підприємниць державою, постійна та тісна комунікація, участь жінок-підприємниць в процесах ухвалення рішень щодо розвитку сфери жіночого підприємництва в Україні та за її межами.

6. Формування бізнес-середовища для посилення взаємодії успішних та менш успішних підприємців шляхом створення кластерів, бізнес-інкубаторів, бізнес-об'єднань, асоціацій.

Перелік використаних джерел:

1. Bukatuyk, U., Miasyshchev, O. (2023), Analysis. More young and brave. A third of Ukrainian businesses are managed by women. How the war affected them. LEAGUE. Business, 8 March 2023. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/all/article/stali-smelee-i-moloje-tretyu-ukrainskogo-biznesa-rukovodyat-jenschiny-kak-ih-izmenila-voyna> (дата звернення 08.05.2024)
2. Кожен другий малий бізнес в Україні відкривають жінки. Оpendatabot. URL: <https://opendatabot.ua> (дата звернення 08.05.2024)
3. Результати дослідження жіночого підприємництва в Україні в умовах повномасштабної війни (03.08.2023 р.). URL: <https://business.dii.gov.ua/cases/women-entrepreneurship/rezultati-doslidzenna-zinocogo-pidpriemnictva-v-ukraini-v-umovah-povnomashtabnoi-vijni> (дата звернення 08.05.2024 р.).
4. Краус, Н., Краус, К., & Поченчук, Г. (2023). Жіноче підприємництво: ризики, інструменти підтримки, механізми реалізації. *Innovation and Sustainability*, (2), С. 46–59. URL: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.46.59>

УДК 617.3+ 338.001.36

Калинка Василь
Фізична особа-підприємець
м. Тернопіль, Україна
Vasyl Kalynka
Individual entrepreneur
Ternopil, Ukraine

БІОІНЖЕНЕРНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОТЕЗУВАННЯ КІНЦІВОК (ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ) BIOENGINEERING SOLUTIONS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF LIMB PROSTHETICS (ECONOMIC ASPECT)

Протезування кінцівок є важливим напрямком реабілітації осіб з інвалідністю, спрямованим на відновлення їхніх функціональних можливостей та покращення якості життя. Водночас цей процес пов'язаний із значними економічними витратами для пацієнтів, медичних закладів та системи охорони здоров'я в цілому. Тому впровадження сучасних біоінженерних рішень, здатних підвищити ефективність протезування, набуває важливого економічного значення. Особливої актуальності ця проблема набуває для України в умовах повномасштабної війни, коли тисячі українців зазнали поранень та ампутацій кінцівок. Забезпечення якісним протезуванням постраждалих військових та цивільних осіб є нагальним завданням для відновлення їхнього здоров'я, працездатності та повноцінної інтеграції в суспільство.

Ключовим напрямком є розробка біонічних (кібер) протезів кінцівок, керованих біоелектричними сигналами м'язів. На відміну від пасивних протезів, вони забезпечують більш природній рух та функціональність завдяки використанню мікропроцесорів, сенсорів, двигунів і систем зворотнього зв'язку. Проте висока ціна біонічних протезів обмежує їх доступність для багатьох пацієнтів. В Україні розробка доступних аналогів біонічних протезів може стати пріоритетним завданням державної політики у сфері реабілітації поранених.

Одним з рішень проблеми є застосування засобів доповненої реальності (AR) та віртуальної реальності (VR) для полегшення та здешевлення процесу налаштування біонічних протезів. Системи AR/VR дозволяють в комп'ютерному середовищі моделювати процес адаптації протеза до особливостей постави, ходи та біоелектричних сигналів конкретного пацієнта [1]. Це скорочує термін реабілітації, підвищує її ефективність і знижує навантаження на обладнання та фахівців, що є особливо важливим в умовах обмежених ресурсів системи охорони здоров'я під час війни.